

50 ÉVES A TAKI

A Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agro-kémiai Kutatóintézete 1999. november 8-9-én ünnepelte alapításának 50. évfordulóját. Az ünnepélyes jubileumi ülésre november 8-án került sor a Magyar Tudományos Akadémia székházának dísztermében. Az ülést Solymos Rezső, az MTA Agrártudományok Osztályának alelnöke nyitotta meg, majd Németh Tamás intézeti igazgató tartott előadást "50 év a magyar és nemzetközi talajtani kutatásban" címmel. A köszöntők és üdvözlések sorát Vizi E. Szilveszter, az MTA alelnöke nyitotta meg. A Magyar Állami Földtani Intézet nevében

- Brezsnýánszky Károly igazgató részéről - az alábbi üdvözlés hangzott el.

A jubileumi ülés délutánján összefoglaló előadások hangzottak el az intézet 50 éves kutató munkájáról: Talajtani kutatások (Stefanovits Pál-Várallyay György), Agro-kémiai kutatások (Sarkadi János-Németh Tamás), Talajbiológiai kutatások (Szegi József-Anton Attila).

Az eseménysorozat november 9-én a TAKI tanácstermében folytatódott szakmai előadásokkal, majd intézetlátogatással és kötetlen beszélgetéssel, visszaemlékezésekkel zárult.

Tisztelt Elnökség! Tisztelt Ünneplő Közönség!

Tisztelettel és megbecsüléssel üdvözlöm az MTA Talajtani és Agro-kémiai Kutatóintézetét megalapításának 50. évfordulója alkalmából azt az Intézetet, amelynek múltja a Magyar Állami Földtani Intézetével oly szorosan összefügg. Ebből a közös múltból szeretnék felvillantani egy momentumot, mely oly jelentős volt, hogy új irányt adott a hazai talajtani kutatásnak.

Alig néhány napja ezen épület, a Magyar Tudományos Akadémia falai között emlékeztünk meg Lóczy Lajos születésének 150. évfordulójáról. Lóczy Lajos, a földtudományok, a földrajz és a földtan világhírű tudósa, igazi integráló elme 1908 novemberében foglalta el az igazgatói székét a Magyar Állami (Királyi) Földtani Intézetben. Az Intézet addigra működésének közel 40 éve alatt óriási erőfeszítéseket tett az ország természeti, geológiai viszonyainak megismerése terén. Szisztematikus, térképlaponkénti földtani térképezés folyt elsősorban a kiterjedt hegyvidéki területeken, részletes bányageológiai felvételek a különféle nyersanyag-előfordulások, elsősorban ércbányák körzetében.

Az 1869-ben kelt Alapító Okirat tanúsága szerint az Intézetnek egyik alapvető feladata az ország mezőgazdaságának támogatása tudományos kutatások révén. Ennek a bölcsen megfogalmazott feladatsornak teljesítéséhez tartozott az ország síkvidéki területeinek agrogeológiai térképezése. 1891-től, többévi előkészület után, megalakult az önálló Agrogeológiai Osztály és megkezdte az alföldi területek feltérképezését.

Nem volt előzmények nélküli a síkvidék talajtani térképezése, hiszen a század második felében Szabó József, a hazai korszerű geológia megteremtője, több részletes talajtani térképet készített.

Az Intézet agrogeológiai munkáinak fordulatot adott a Lóczy Lajos nemzetközi kapcsolatrendszerén alapuló Első Nemzetközi Agrogeológiai Értekezlet megszervezése 1909 áprilisában Budapesten. Nyolc külföldi állam képviselőjében, 92 résztvevővel jól sikerült a tanulmányi kirándulásokat is tartalmazó közel kéthetes konferencia, melynek eredményeiről önálló magyar és idegen nyelvű kötet is jelent meg.

Az értekezlet egyik határozata szerint kívánatos "... a talajtípusok átnézeti térképének (Európaszerte) mielőbbi felvétele, még pedig a talaj zonális elterjedésének figyelembevételével." A határozat, melyen világosan látszik a porosz gyakorlattól eltérő orosz talajtani iskola hatása, gyökeresen megváltoztatta az Agrogeológiai Osztály munkatervét, melyről Lóczy a következőket írja: "Az agrogeológusok is szakítottak azzal az iránnyal, amely szerint eddig - idegen minta után - hazánk síksági részeinek különböző helyein részletes felvételeket végeztek. Arra a meggyőződésre jutottunk, hogy a Nagy Magyar Alföld talajának természetét és keletkezését ott kell vizsgálni kezdenünk, ahonnan annak anyaga nagyrészt származik, vagyis a síkság keleti hegykörnyezetén."

Az elmondottakból nyilvánvaló, hogy a hazai talajtani kutatás kezdete geológiai-geográfiai alapokon nyugodott, és sokkal inkább az általaj fizikai, földrajzi jellemzőinek tanulmányozásával foglalkozott, mint a talaj kémiai és a növények élettanát befolyásoló egyéb tényezőkkel. Az utóbbi igények felerősödése, valamint a talajtan önálló diszciplínává fejlődése vezetett a Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agro-kémiai Kutatóintézet létrejöttéhez, melynek 50 évvel ezelőtti megalakulását ünnepeljük.

Magam és munkatársaim nevében kívánom, hogy a magyar mezőgazdaság felvirágoztatása érdekében folytassa az Intézet eredményes tudományos tevékenységét. Ugyanakkor biztosíthatom Önöket, hogy a fent említett cél érdekében a Földtani Intézet továbbra is szoros együttműködésben a Talajtani és Agro-kémiai Kutatóintézetrel folytatja az alapkövet - talaj - talajvízrendszer kutatásán alapuló agrogeológiai térképező programját, a mezőgazdasági mintaterületi monitoring rendszer fenntartását.

Kívánunk további jó munkát, tudományos sikereket és kívánom, hogy közös sikereink mindannyiunk hasznára váljanak!

Brezsnýánszky Károly

THE GEOLOGY OF TODAY - FOR TOMORROW

A Tudomány Világkonferenciája szatellit rendezvénye 1999. június 21-24.

A Magyarhoni Földtani Társulat alapítása 150 éves évfordulójának ünnepi rendezvénysorozatát zárta ez a nemzetközi konferencia. A Szervező Bizottság hármasként tűzött ki célul, mikor felkérést kapott a konferencia megszervezésére: méltóképpen megünnepelni a Társulat jubileumát, csatlakozni a Tudomány Világkonferenciája tudományos eseményeihez, a kiválasztott témakörökben megismerni a hazai - és külföldi kutatási eredményeket. A konferencia szakmai célja a jövőbe tekintés volt. Mennyiben tud a geológia tudománya válaszolni azokra a kérdésekre, amelyek a társadalmi, gazdasági fejlődés következtében az emberiség tevékenységének, a természetes környezetre gyakorolt növekvő hatása eredményeként merülnek fel. Mi a környezet igénybevételének optimális mértéke? Hol van a civilizáció környezetre gyakorolt hatásának határa? Visszafordítható-e a környezetben végbemenő káros folyamatok? Rekonstruálható-e a természetes környezet? Mi ebben a geológia szerepe?

Az UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) és az ICSU (International Council for Science) égisze alatt megrendezésre került "World Conference on Science" magyar Szervező Bizottsága törekvéseinket ismerte el, mikor felvette konferenciánkat a világkonferencia ún. "satellit" rendezvényeinek sorába. A konferencia kiemelt jellegét a Magyar Tudományos Akadémia (a WCS szervezője) azal ismerte el, hogy a megnyitón Kroó Norbert főtitkár üdvözölte a jelenlévőket, és ugyancsak a megnyitót megtisztelte jelenlétével Meskó Attila az MTA főtitkár-helyettese is.

A témakörök felelős politikai, szakmai irányítói vállaltak védnökséget: Chikán Attila miniszter Gazdasági Minisztérium, Katona Kálmán miniszter Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium, Pepó Pál miniszter Környezetvédelmi Minisztérium, Torgyán József miniszter Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium, Glatz Ferenc a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, Mészáros Ernő a Magyar Tudományos Akadémia Földtudományi Osztályának elnöke, Varga Miklós az Országos Vízügyi Hivatal főigazgatója, Vajda György az Országos Atomenergia Hivatal főigazgatója, Farkas István a Magyar Geológiai Szolgálat főigazgatója és Enyedi György az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága elnöke. A védnökséget vállaló politikusok közül az FVM és Torgyán József miniszter képviseletében Tamás Károly államtitkár vett részt a konferencia egyik eseményén.

A konferencia közel 40 előadás és 20 poszter keretében az elkövetkező évtizedek két súlyponti környezeti témájával foglalkozott. A radioaktív hulladékok elhelyezésével, valamint a felszín alatti vízáradó rétegek geológiai problémáival. Rendezvényen a két fő témakör mai hazai és nemzetközi kutatási eredményei kerültek bemutatásra. Ez az alkalom lehetőséget teremtett arra is, hogy e két, Magyarország Európai Unió-s csatlakozási folyamatát is befolyásoló témakörben bemutassuk a hazai - véleményünk szerint európai és világszínvonalú - eredményeinket, megismerjük a jelenlegi Európai irányzatokat, segítve a csatlakozási folyamat PR tevékenységét. A két szekció munkáját a témák két-két nemzetközileg is elismert szakembere - Bárdossy György és Ry-

bach László, valamint Tóth József és Havasné Szilágyi Eszter - szervezték, vezették. A konferencián és a terepbejáráson 22 ország mintegy 90 szakembere vett részt, a földtani szolgálatok és az intézetek, az egyetemek, az akadémiai, a minisztériumok, az országos hatáskörű szervezetek, az OECD, a nukleáris anyag elhelyezésével és biztonsági vizsgálatával foglalkozó intézmények, és a vállalkozások képviselőiben.

A radioaktív hulladékok elhelyezésével, a geológiai védelem, a hosszú távú biztonság kérdésével foglalkozó szekció keretében megvitatásra került mind a kis és közepes, mind a nagyaktivitású hulladék elhelyezésének gyakorlata, a különféle típusú geológiai környezetek fizikai adottságainak jellemzői, a szükséges műszaki megoldások kérdései. Szó volt a megfelelő geológiai környezet kiválasztásának, kutatásának módszereiről, a felszíni és felszín alatti hulladék-elhelyezés előnyeiről és hátrányairól. Előadásokat hallhattunk a telephelyek geológiájának, hidrodinamikai viszonyainak kutatásáról, arról, hogy hogyan lehet biztosítani a radioaktív izotópok lebomlási idejével konform több száz éves biztonságot.

A felszín alatti vizek geológiai adottságaival foglalkozó szekció elsősorban a jövő egészséges ivóvíz ellátásának lehetőségeit elemezte. A jó minőségű ivóvíz iránt folyamatosan növekvő igény korlátait részben a természeti adottságok, részben pedig a szakszerűtlen emberi beavatkozások következtében terjedő környezeti szennyeződések jelentik. A felszín alatti ivóvíz tárolók védelmét a fő veszélyt jelentő túltermelés és a nem kívánatos szennyezések csökkentése tekintetében a tárolók geológiai paramétereinek megfelelő szintű ismerete nagymértékben elősegítheti. Az előadások elemezték mind a karsztos, mind a rétegvizes tárolók kutatásának módszereit, a hazai és nemzetközi gyakorlat tapasztalatait, a megbízható vízföldtani modellezésen alapuló hosszú távú prognózisok jelentőségét.

A két napos előadást és poszter bemutatót két terepi nap követte. A résztvevők a Mecsek térségében vizsgálhatták egy nagyváros és körzetének vízellátását (Tettye-forrás), a Harkányi termálkarszt geológiáját, a Pellérdi vízműhöz területileg kapcsolódó uránbányászati zagyártározó problematikáját. Ugyanakkor meglátogatták azokat a helyszíneket, ahol az atomerőművi kiegészítő elemek (nagyaktivitású hulladék, Kővágószőlős Alfa-várat) és egy másik helyszínen (Bátaapáti-Üveg-huta) a kis- és közepes aktivitású atomerőműi hulladék végleges elhelyezésére szolgáló telephelyek geológiai kutatása folyik. A terepbejárás érdekessége volt, hogy a bezárás előtt valószínűleg ez volt az utolsó nemzetközi szakmai társaság melynek módja volt az Alfa-várat megtekintésére.

Az előadások szakmai tapasztalatait a két nemzetközi hírű szakember Rybach László (Svájc) és Tóth József (Kanada) foglalja össze. Az összefoglalás felkérés alapján a Magyar Tudományban fog megjelenni.

A Magyar Tudományos Akadémia szakmai lapja az ACTA GEOLOGICA HUNGARICA vállalta a hét meghívott előadó teljes előadás anyagának publikálását, míg a Magyarhoni Földtani Társulat FÖLDTANI KÖZLÖNY-e a két szekció kiválasztott 6-6 előadását fogja megje-

lentetni. Mindkét szakmai lap külön konferencia számként teszi közzé a kiválasztott előadásokat.

A megrendezéshez támogatást nyújtott a Magyar Földtanért Alapítvány, az Ipar Műszaki Fejlesztéséért Alapítvány, a Magyar Állami Földtani Intézet, a Magyar Tudományos Akadémia, az Országos Atomenergia Hivatal, a Paksi Atomerőmű Rt., a Golder Associates Magyarország Kft, a MECSEKÉRC Környezetvédelmi Rt., az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság és a Radioaktív

Hulladékokat Kezelő Közhasznú Társaság. A támogatók mellett külön, mint a konferencia Szervező Bizottságának elnöke a magam és a Társulat nevében is köszönetet mondok a korábban említett szakmai szervezőknek, a konferencia Szervező Bizottsága tagjainak (Breznyánszky Károly, Császár Géza, Dudich Endre, Erdi-Krausz Gábor, Maros Gyula, Scharek Péter, Zimmermann Katalin), a kirándulásvezetőknek és mindazoknak, akik valamilyen formában hozzájárultak a konferencia sikeréhez.

Halmai János

A SZÉN-BÁNYÁSZATI GEOLÓGUSOK FÓRUMA

A hagyományok folytatásaként 1999. december 15-én újra megrendeztük a szénbányászattal foglalkozó szakemberek összejövetelét a Szénbányászati Geológusok Fórumát. A Magyar Geológiai Szolgálat Ásványvagyon Nyilvántartási Osztálya által szervezett fórumon a szénbányák és a Bányavagyon -Hasznosító Rt.- képviselték magukat.

A megnyitót Madai László a Fórum ex-elnöke és Dr. Jáky Rezső a Szénbányászati Geológusok Fórumának elnöke tartotta.

A következő előadások hangzottak el:

- Dr. Farkas István főigazgató tájékoztatást adott a Magyar Geológiai Szolgálat XXI. századi koncepciójáról, 2000 évi feladatairól.
- Dr. Fodor Béla (MGSZ osztályvezető): A hazai szénvagyon és szénbányászat helyzete
- Partényi Zoltán (MGSZ, Ásványvagyon Nyilvántartási Osztály): Magyarország reménybeli szénvagyon

A hozzászólók kifejezték igényüket, hogy a szénbányászattal összefüggő aktuális kérdések és problémák megvitatására továbbra is szükség van. 2000-ben a tavaszi találkozót a Vértesi Erőmű Rt. fogja szervezni.

Gombárné Forgács Gizella

GEIXS-99, BUDAPEST

Az Európai Unió földtani metaadatbázis-projektjének 3. munkaértekezlete

A GEIXS (*Geological Electronic Information Exchange System*) projekt az Európai Unió és az EU tagországok földtani szolgálati által finanszírozott fejlesztés, amelynek célja a világhálón történő kölcsönös tájékoztatás a tagországok geológiai-geofizikai számítógépes adatbázisairól és adatrendszeiről. Az első lépésben meta-adatszinten az egyes adatrendszerek legfontosabb jellemzőit azonos részletességgel és szabványosított formában írják le. Az ESPRIT keretében működő GEIXS volt az egyik első EU projekt, amelyhez nem-tagországok is (úniós támogatást igénybe véve) csatlakozhattak. 1999 őszén Magyarország volt az egyik első ország, amelynek földtani adatai a GEIXS metaadatbázisba kerültek (ezt az OMF B támogatása is elősegítette).

A GEIXS 3. munkaértekezletét (az EuroGeoSurveys felkérésére) a Magyar Geológiai Szolgálat rendezte 1999 december 2.-án és 3.-án. A kétnapos értekezleten beszámolók hangzottak el a program eddigi eredményeiről. Az értekezleten az EU országok képviselőin kívül számos nem-EU tagország szakszolgálatainak vezetői és informatikusai vettek részt.

A munkaértekezletről további anyagok a honlapunkon találhatóak (www.mgsz.hu/geixs99), terveink szerint a FÖLDTANI KUTATÁS következő számában a projekt hazai résztvevői bővebben ismertetik a GEIXS együttműködést.

Kakas Kristóf

A folyóirat megjelenését támogatta a

KHVM és az IPAR MŰSZAKI FEJLESZTÉSÉÉRT ALAPÍTVÁNY

A szerkesztőbizottság tájékoztatója a cikkírók számára

A szerkesztés megkönnyítése érdekében az alábbi tájékoztatást adjuk a szerkesztés irányelveiről:

- A cikkeket a felelős szerkesztőnek vagy a rovatvezetőnek kell megküldeni

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. ZELENKA TIBOR

tel: 267-1433

GEOJOG:

Dr. HÁMOR TAMÁS

tel: 220-6193

KUTATÁS:

Dr. ZELENKA TIBOR

tel: 267-1433

Fax: (1) 251-1759

Levelezéscím: 1143 Budapest, Stefánia út 14.

Postacím: 1440 Budapest, POB 17.

- A cikkek maximális terjedelme 4 - 6 gépelt oldal ábrákkal együtt.

- A cikkekhez minél több ábrát, fényképet és térképet kérünk A4-nél nem nagyobb méretben scannelhető formában.

- A cikkek várható megjelenési idejéről tájékoztatjuk a szerzőt.

- A cikkek bármilyen számítógépes szövegszerkesztő formátumban fogadni tudjuk. Gépelt és az ábrák elkészítését a szerkesztőség nem vállalja.

- A beérkezett cikkek megjelenéséről és megjelenési sorrendjéről a szerkesztőbizottság dönt a beérkezés időpontjának figyelembevételével.

- A cikk várható megjelenési idejéről tájékoztatjuk a szerzőt.

- A cikkek tartalmáért a felelősség a szerzőt terheli.

- A lapban lehetőség van reklám és hirdetés megjelentetésére, bővebb felvilágosítás a szerkesztőségünkől kapható.